

Barne- og likestillingsdepartementet
postmottak@bld.dep.no

Dato:

29. mai 2017

Vår referanse:

[Vår ref.]

Deres referanse:

[Deres ref.]

Innspill til utkast til Norges rapport til FNs rasediskrimineringskomité

1. Innledning

Vi viser til Barne- og likestillingsdepartementets høringsbrev av 25.april 2017 vedrørende høring av utkastet til Norges 23./24. rapport til FNs rasediskrimineringskomité, og avtale om utsatt frist.

Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter («Nasjonal institusjon») har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig.¹ Nasjonal institusjon skal blant annet gi råd til Stortinget, regjeringen og andre offentlige organer om gjennomføringen av menneskerettighetene. I dette ligger det særlig at Nasjonal institusjon skal delta aktivt i de internasjonale statsrapporteringene til FNs konvensjonsorganer.²

Nasjonal institusjon vil gi kommentarer på enkelte punkter i utkastet til statsrapport. Hele statsrapporten vil imidlertid ikke bli kommentert. Vårt utvalg av temaer er basert på vår prioriteringsmetode og reflekterer det vi mener er sentrale menneskerettslige utfordringer i Norge innenfor rammen av FNs rasediskrimineringskonvensjon:

- Om nasjonal institusjon
- Om begrepene etnisitet eller rase i diskrimineringsloven
- Hatkriminalitet og hatefulle ytringer
- Urfolk
- Nasjonale minoriteter
- Omsorg for enslige mindreårige asylsøkere

¹ Lov om Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter av 22. mai 2015 («NIM-loven») § 1, 2. ledd.

² NIM-loven § 3.

Nasjonal institusjon vil samtidig oppfordre staten til å rapportere på to temaer som ikke omtales i anbefalingene fra CERD:

- Eldre og deres menneskerettighetssituasjon, og
- Utredningsinstruksen.

2. Om nasjonal institusjon, CERD anbefaling punkt 14

Vi merker oss den informasjonen som staten oversendte komiteen den 17. oktober 2016 som oppfølging av anbefaling punkt 14. Vi merker oss også at komiteen i sitt tilsvarende av 22. desember 2016 etterspør mandatavklaring med hensyn til rasediskriminering og individklager, samt status for søknad om internasjonal akkreditering gjennom den Globale alliansen for nasjonale institusjoner (GANHRI).

Vi kan bidra med følgende tilleggsopplysninger:

- Norges nasjonale institusjon har ved utgangen av mai 2017, 11 ansatte i Oslo og 6 ansatte i Kautokeino, sistnevnte følger av at det tidligere kompetansesenteret for urfolksrettigheter (Galdu) ble innlemmet i den Nasjonale institusjonen per 01.01.2017;
- Arbeidet er i godt gjenge. Av skriftlige arbeider kan nevnes en fullstendig Årsmelding for 2016 som ble overlevert Stortinget innen 1. april sammen med tre temarapporter om omsorg for enslige mindreårige asylsøkere, personvernet i Grl. § 102, og sjøsamenes rett til sjøfiske. I tillegg har Nasjonal institusjon avgitt et titalls høringsuttalelser til regjeringen og til Stortinget. Alle skriftlige arbeider er tilgjengelig på institusjonens hjemmeside www.nhri.no.
- Den nasjonale institusjonen er gitt et bredt mandat i sin formålsparagraf (jf. NIM-loven § 1) i samsvar med FNs krav til nasjonale institusjoner (Paris-prinsippene). Mandatet omfatter alle menneskerettigheter, herunder ikke-diskriminering, uten avgrensinger av noen art;
- Institusjonen skal ikke prøve enkeltsaker om krenkelse av menneskerettighetene (jf. NIM-loven § 3), men skal «informere om menneskerettigheter, herunder veilede enkeltpersoner om nasjonale og internasjonale klageordninger» (NIM-loven § 3(c));
- Norges nasjonale institusjon sendte sin søknad om internasjonal akkreditering til GANHRI's underkomite for akkreditering (Sub Committee on Accreditation. SCA) i desember 2016. I brev av 23. mars 2017 fikk institusjonen bekreftet at SCA, etter sin behandling av søknaden, anbefalte GANHRI's byrå å godkjenne A-status for den norske institusjonen. Institusjonen imøteser byråets endelige vedtak.

3. Om begrepene etnisitet eller rase i diskrimineringsloven, punkt 10 og 22

I svaret til punkt 10 forklares Norges valg av ikke å akseptere at mennesket inndeles i forskjellige raser som et ledd i arbeidet med å bekjempe rasediskriminering. I lovgivningen brukes termen etnisitet istedenfor termen rase, for å sikre at det konvensjonsbaserte diskrimineringsgrunnlaget rase blir

implementert i norsk rett. Vi ser dette som et hensiktsmessig rettspolitisk valg som etter vår oppfatning ikke vil svekke Norges evne til å ivareta forpliktelsene etter rasediskrimineringskonvensjonen.

Videre er komiteen betenkt over, og gir anbefalinger om, to forhold gjeldende arbeidsmarkedsdiskriminering i punktene 21 og 22. Det ene temaet gjelder forebyggende og konkrete tiltak for å bekjempe diskriminering mot etniske minoriteter og personer med innvandrerbakgrunn i arbeidsmarkedet. I denne forbindelse gir førsteutkastet en rekke svar som virker positive ovenfor personer med innvandrerbakgrunn, blant annet om mulighetene til å tilegne seg norskkunnskaper, men det fremgår ikke av teksten hvilke tiltak som er blitt gjennomførte for målgruppen etniske minoriteter i bredere forstand. Etniske minoriteter innefatter også andre minoriteter enn nylig ankomne innvandrere. Graden av tiltak ovenfor andre etniske minoriteter enn innvandrere bør også omtales i statsrapporten.

4. Hatefulle ytringer og hatkriminalitet, punkt 16 og 18

I svarene til punktene 16 og 18 er det positivt at man viser til de ulike handlingsplanene som er lansert på området for hatefulle ytringer og hatkriminalitet. Samtidig kan det være hensiktsmessig å si noe om hvilke av planenes tiltak som faktisk er iverksatt og hva som er status (i den grad dette er mulig).

Vedrørende punkt 16 (a) og (d) om mediene, kan det være hensiktsmessig å vise til prosessen tilknyttet forslag om å utrede ny lov om medieansvar, jf. Stortingets vedtak av 17. januar 2017 (Dokument 8:102 S (2015-2016), Innst. 155 S (2016-2017)). Vi kjenner ikke til status, men Nasjonal institusjon støtter generelt opp om at den teknologiske utviklingen har ført til at det er behov for en utredning på dette området. I samme forbindelse kan det tenkes at det er nyttig å se hen til noen av punktene i NOU 2017: 7 om Det norske mediemangfoldet.

Mens man ganske utførlig kommenterer om medienes oppfølgingsansvar i svaret til punkt 16 (a), så er ikke den andre delen av spørsmålet om politikernes oppfølgingsansvar kommentert. Det er kanskje naturlig også å knytte kommenterer til den delen av spørsmålet, eller eventuelt si noe om hvorfor det blir stående ukomentert.

I svaret til punkt 18 (d) er ikke etnisitet tatt med som et av grunnlagene (for straffbare handlingers motiv) som skal ha prioritet ved etterforskning i politidistriktene. Vi registrerer også at dette heller ikke er tatt med i det refererte rundskrivet fra Riksadvokaten fra 2017 på side 7. For ordens skyld ønsker vi derfor å presisere at det både følger av CERD og f.eks. straffeloven §§ 185–186 at også etnisitet er et relevant grunnlag i denne sammenheng.

5. Urfolk, punkt 28 og 30

Samiske språk

Utkastet til statsrapport gir en fin oversikt over forslagene fra Samisk språkutvalg i NOU 2016: 18, *Hjertespråket*, men er lite konkret om hvordan regjeringen forholder seg til dem. Vi viser til Nasjonal institusjons høringsuttalelse til NOU 2016:18, hvor vi kommer med anbefalinger om datainnhenting om samisk språkbruk, samt vår årsmelding hvor samme temaet tas opp under urfolkskapet.³ Språkutvalget legger vekt på at Norge har fått internasjonal kritikk fra flere hold, og at staten er forpliktet til å legge til rette for å fremskaffe pålitelig statistisk kunnskap. CERD har gjentatt sin kritikk av norsk praksis i 2015, og ber Norge om å finne en løsning på manglende statistikk om bruk av minoritetsspråk som samisk.

Finansdepartementet sendte 27. mars 2015 forslag til endringer i lov 16. januar 1970 nr. 1 om folkeregistreringer (folkeregisterloven) på høring. Forslaget innebærer en ny modell for fremtidig folkeregistrering og en modernisering av systemet. Det er det rettslige rammeverket, folkeregisterloven, som legger føringene for hvilke personopplysninger som kan registreres i et modernisert folkeregister. I forbindelse med høringen kom utvalget med en høringsuttalelse. Utvalget mener en god måte å få oversikt over samiske språk i Norge på, er å innføre frivillig registrering av samiske språk i folkeregisteret. Utvalget foreslår derfor at registrering av samiske språk i folkeregisteret hjemles i folkeregisterloven. Utvalget vektlegger at Sametinget er positive til forslaget. Ifølge Sametingets høringsuttalelse vil en endring i folkeregisterloven gjøre registrering av samiske språk mulig. Utvalget forutsetter at Sametinget har innflytelse over innføringen av tiltaket gjennom å bli konsultert i prosessen.⁴ CERD-rapporten bør redegjøre for hvordan regjeringen forholder seg til og følger opp disse forslagene.

Vedrørende CERD komiteens anbefalinger knyttet til Skoltesamenes/Østsamenes rettigheter, punkt 28:

Nasjonal institusjon viser til at også østsamisk språk er listet som utrydningstruet av UNESCO. Vi ser ikke at departementet adresserer dette, eller viser hvilke tiltak som er igangsatt for å bevare østsamisk språk i Norge; i svaret vises det kun til lule, sør- eller nordsamisk. Nasjonal institusjon vil påpeke at CERD-komiteens anbefaling handler om «*the promotion and preservation of the Sami languages, in particular those under threat...*». Selv om situasjon for alle samiske språk kan ses på som truet, er skoltesamisk kanskje det mest truede av de samiske språkene og bør derfor vies spesiell oppmerksomhet, også fordi skoltesamisk språk ikke har formell/ lovfestet status i Norge.

I svaret til punkt 28, kommenterer departementet kort om spørsmålet om re-etablering av skoltesamisk reindrift, og argumenterer for å ikke foreta noen eksproprieringer med henvisning til konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27. SP artikkel 27 berører også skoltesamene som en gruppe blant samer som urfolk, mens situasjonen er at de anses som en

³ Se Årsmelding for Nasjonal Institusjon for Menneskerettigheter, s. 36 og 37.

⁴ Se Delrapport fra Samisk språkutvalg *Kommunenes forpliktelser og struktur knyttet til samiske språk – Prinsipielle vurderinger og overordnede tiltak*, s.70-71.

minoritet innen en minoritet. I svaret til punkt 28 vedrørende re-etablering av reindrift for skolte-/østsamene kommer det fram at re-etablering av reindrift for skolte-/østsamene vil kreve ekspropriasjon av eksisterende beiterettigheter fra andre samiske reindriftsutøvere. Andre samiske reindriftsutøvere har også rett til beskyttelse av sin kultur og levesett i henhold til menneskerettighetene. SP artikkel 27 er særlig relevant i denne sammenhengen. Etter en helhetlig vurdering av hensynene i saken besluttet landbruks- og matministeren og kommunal- og moderniseringsministeren i 2015 ikke å ekspropriere for å re etablere skoltesamisk reindrift. Norske myndigheter anser denne saken som avsluttet og har ingen ytterligere informasjon. Nasjonal institusjon vil påpeke at det ikke kommer fram hvilken vurdering som er gjort av hensynene i saken og om skoltesamene (Neiden-skoltene) selv har fått delta i prosessen/vurderingen. Nasjonal institusjon viser til at skoltesamenes/ østsamenes kultur er særlig utsatt som følge av diskriminering og en hardhendt assimileringsspolitikk. Flere forslag om at gi skoltesamene eksklusive rett, slik de historisk har hatt, til reindrift, har blitt presentert av Samerettsutvalget i til eksempel i NOU 1997:4 Naturgrunnlaget for samisk kultur, men hittil har disse blitt avvist av norske myndigheter.

Rapporten bør videre gi CERD-komiteen svar i henhold til komiteens anbefalinger om:

-Anerkjennelse og sikring av østsamenes jakt-og fiskerettigheter i henhold til deres rett til kulturutøvelse

Sjøsamenes rett til sjøfiske

Nasjonal institusjon har utarbeidet en egen temarapport om Sjøsamenes rett til sjøfiske, publisert i mars 2017, der Norges menneskerettslige forpliktelser overfor sjøsamene drøftes. Vi konkluderte med at det er behov for et sterkere vern om retten til fiske, og anbefaler at sjøsamenes rett til fiske lovfestes. Vi peker også på utfordringer knyttet til sikring av sjøsamenes reelle innflytelse i saker som har konsekvenser for deres rettigheter, også utenfor fiskeriforvaltningen. [Temaapporten](#) er tilgjengelig på våre websider, og vi mener svaret til punkt 30 f bør reflektere både rapporten og dens anbefalinger.

Landområder og ressurser

Komiteens anbefaling 30 b: Om full praktisk anerkjennelse av samenes rettigheter til landområder og ressurser utenfor Finnmark.

Det er nå ti år siden Samerettsutvalget 2 foreslo en rettighetskartlegging av rettighetsforholdene i samiske områder sør for Finnmark, begrunnet i Norges folkerettslige forpliktelser, herunder særlig ILO konvensjon nr. 169 artikkel 14. I statsrapporten bør det rapporteres om status i dette arbeidet og årsaken til manglende progresjon i arbeidet med å få i stand en slik rettighetskartlegging.

Norge bør også rapportere ytterligere om fremdriften i arbeidet med forslaget om en lovfesting av retten til konsultasjoner i saker som berører samiske interesser direkte, jf. forslaget fra

Samerettsutvalget 2 (NOU 2007:14), slik Norge har rapportert om i sine forrige statsrapport. Se også komiteens anbefaling punkt 30 c og 30 d.

6. Nasjonale minoriteter, punkt 26 og 8

Tater/romani utredning

Se CERD komiteens anbefalinger punkt 26 bokstav f.

Departementet viser i utkastet til Tater/romaniutvalgets rapport NOU 2015:7 Assimilering og motstand, og at det er gjennomført høringer om rapporten. Departementet viser også til at det vil bli arbeidet med oppfølgingen av rapporten i 2017. Nasjonal institusjon ber departementet om å konkretisere hvilke typer tiltak som vurderes igangsatt som oppfølging av Tater/romaniutvalgets forslag, og hvordan høringsinnspillene skal følges opp. Vi antar at det vil være nyttig for komiteen å få noen holdepunkter for å forstå hva de største utfordringene er ved oppfølgingen av rapporten, og hvorfor det hittil ikke er igangsatt tiltak utover de gjennomførte høringer.

Statistikk på etnisk sammensetning av befolkningen

Det vises i denne sammenheng også til komiteens anbefaling punkt 8, vedrørende data om befolkningens etniske sammensetning utover den statistikken som lages basert på fødeland og statsborgerskap. I utkastet til rapport vises det til at det er en sterk skepsis blant de nasjonale minoritetene mot alle former for registrering og kartlegging på etnisk grunnlag.

Nasjonal institusjon viser til forslaget fra Samisk språkutvalg om at det i folkeregisterloven bør åpnes for frivillig registrering av språkbruk for å gi en indikator av hvor mange samiskspråklige som finnes i Norge, se NOU 2016:18, *Hjertespråket*. Et tilsvarende behov gjør seg gjeldende for nasjonale minoriteter. En slik språklig registrering vil kunne bidra til å følge opp komiteens kritikk om manglende statistikk over minoriteter og personer som snakker et nasjonalt minoritetsspråk i Norge. Behovet for slike statistiske data gjør seg gjeldende i ulike typer politikktutforming, særlig viktig vil det være å ha pålitelig statistikk ved oppfølgingen av helsetjenestetilbudet for både urfolk og nasjonale minoriteter.

7. Omsorg for enslige mindreårige asylsøkere, punkt 36

Komiteen kommer i anbefalingen punkt 36 inn på en rekke områder. Utkastet til statsrapport adresserer ikke alle anbefalingene, og er på enkelte punkter ikke helt oppdatert:

Sikkerhet og helsetilbud på Trandum

Utkastet til statsrapport svarer ikke på komiteens anbefaling om at Norge må gjennomgå sine prosedyrer for isolat og innskrenke bruken av isolat for innvandrere og asylsøkere som skal utvises.

Det svares heller ikke på anbefalingen om at det må etableres et forsvarlig helsetilbud for disse personene på Trandum. Komiteens anbefalinger bør adresseres i statsrapporten.

Nasjonal institusjon viser til at Sivilombudsmannens forebyggingsenhet mot tortur og umenneskelig behandling ved frihetsberøvelse (heretter Forebyggingsenheten) besøkte Trandum 19. – 21. mai 2015, og avga en rapport om dette besøket i desember 2015. I rapporten kommer forebyggingsenheten med en rekke anbefalinger knyttet til restriksjoner på sikkerhetsavdelingen. Nasjonal institusjon er kjent med at sikkerhetsavdelingen på Trandum er endret siden den gang, blant annet ved at den er flyttet til et nytt bygg. Vi er også kjent med at Forebyggingsenheten var på besøk til den nye sikkerhetsavdelingen på Trandum 28.mars 2017.

I Forebyggingsenhetens besøksrapport fra 2015 er det videre en rekke anbefalinger knyttet til helsetilbudet på Trandum.

Slik Nasjonal institusjon ser det, er det naturlig at staten redegjør for bruken av isolasjon og den nye sikkerhetsavdelingen på Trandum. Det er også naturlig at det redegjøres nærmere for helsetilbudet på Trandum.

Nasjonal institusjon anbefaler at det i statsrapporten redegjøres for de endringer som er gjort på Trandums sikkerhetsavdeling siden CERD-komiteens anbefalinger i 2015. Det bør også redegjøres for helsetilbudet på Trandum, herunder det psykiske helsetilbudet.

Fengsling av barn på Trandum

Nasjonal institusjon bemerker at merknadene i statsrapporten knyttet til fengsling av barn ikke er helt oppdatert. Det er nå fremmet en lovproposisjon for Stortinget. Komiteen anbefaler at Norge unngår fengsling av barn, og norske myndigheter bør redegjøre for de vurderinger som er gjort i forbindelse med lovforslaget. Redegjørelsen bør omfatte myndighetenes vurdering av om det fortsatt bør være adgang til å internere barn etter utlendingsloven, vilkårene for internering av barn og de særskilte tidsfrister som gjelder for internering av barn.

Vi viser for øvrig til vår høringsuttalelse i forbindelse med dette lovforslaget, hvor vi har kommet med konkrete anbefalinger knyttet til tidsfristene for internering av barn på Trandum. Slik vi ser det er våre anbefalinger ikke imøtekommet i tilstrekkelig grad i det lovforslaget som nå er fremmet.

Det bør redegjøres for forslagene til endring i utlendingslovens regler om internering av barn, fremmet i Prop. 126 L (2016-2017). Redegjørelsen bør omfatte de vurderinger norske myndigheter har foretatt av om det fortsatt bør være adgang til å internere barn, vilkårene for internering av barn og tidsfristene for slik internering.

Beskyttelse av enslige mindreårige asylsøkere og vern mot menneskehandel

Komiteen uttrykte i punkt 35 bekymring over opplysninger om at enslige mindreårige har forsvunnet fra mottak og kan stå i fare for å bli ofre for menneskehandel. Komiteen anbefaler på dette

grunnlaget at norske myndigheter sørger for at enslige mindreårige asylsøkere får effektiv beskyttelse, inkludert vern mot menneskehandel.

Det redegjøres i statsrapporten for rammene for omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere. Nasjonal institusjon savner imidlertid en redegjørelse for den bekymring som har vært uttrykt fra flere hold når det gjelder forholdene på mottak for enslige mindreårige asylsøkere. Flere interesseorganisasjoner, forskere, verger og andre privatpersoner har i ulike media varslet om svært bekymringsfulle forhold på slike mottak.

Nasjonal institusjon har sett nærmere på det omsorgstilbudet norske myndigheter tilbyr enslige mindreårige asylsøkere over 15 år. Vi har utarbeidet en egen [temarapport om omsorgen for enslige mindreårige asylsøkere](#), som ble overlevert Stortinget sammen med vår Årsmelding 2016. I temarapporten konkluderer vi med at enslige mindreårige asylsøkere over 15 år gis et dårligere omsorgstilbud enn enslige mindreårige asylsøkere under 15 år og øvrige barnevernsbarn. Vi mener at denne forskjellsbehandlingen er i strid med barnekonvensjonens bestemmelser. Vi anbefaler i temarapporten at norske myndigheter må gi enslige mindreårige asylsøkere over 15 år et omsorgstilbud som både kvalitativt og rettighetsmessig er likeverdig det tilbudet som gis til enslige mindreårige asylsøkere under 15 år og øvrige barnevernsbarn.

Regjeringen fremmet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett et forslag om å bevilge 119,4 millioner kroner for å forbedre situasjonen til enslige mindreårige asylsøkere i mottak og på omsorgssentre. Konstituert innvandrings- og integreringsminister, Per Sandberg, uttalte i den forbindelse at det over tid hadde vært en alvorlig situasjon for mange barn i asylmottak. Regjeringen har derfor foreslått syv tiltak for umiddelbart å forbedre denne situasjonen.

Nasjonal institusjon mener det i statsrapporten bør redegjøres for den alvorlige situasjonen som har vært i mottak for enslige mindreårige asylsøkere, og de tiltak norske myndigheter nå gjennomfører for å bøte på situasjonen. Det bør også redegjøres for eventuelle ytterligere planlagte og mer langsiktige tiltak for å sikre enslige mindreårige asylsøkere nødvendig omsorg.

Det bør redegjøres for den alvorlige situasjonen som har vært i mottak for enslige mindreårige asylsøkere, og de tiltak norske myndigheter har satt inn i den forbindelse. Det bør også redegjøres for om det er planlagt ytterligere mer langsiktige tiltak for å bedre situasjonen til enslige mindreårige asylsøkere på mottak.

8. Eldre og deres menneskerettighetssituasjon, nytt tema

Vi vil oppfordre staten til å omtale temaet eldre som et nytt tema i sin rapport til CERD. Temaet berører flere bestemmelser i konvensjonen.

I følge SSB vil antallet eldre over 70 år doubles til 1,3 millioner frem til 2060, i tråd med den globale trenden omtalt av FNs uavhengige ekspert på eldre. FNs arbeidsgruppe om eldre har på sin side dokumentert mangel på beskyttelse både mot diskriminering på grunnlag av alder og inhuman og nedverdiggende behandling. Arbeidsgruppen vurderer om disse forholdene tilsier en egen

konvensjon eller kan ivaretas gjennom eksisterende mekanismer. Statene oppfordres derfor til å rapportere på situasjonen for eldre der det er relevant.

Også i Norge ser vi en slik demografisk utvikling.⁵ I takt med økt innvandring til Norge, vil denne utviklingen også bety at det blir stadig flere eldre i Norge der rase, hudfarge, avstamning eller nasjonal eller etnisk opprinnelse vil kunne utgjøre grunnlag for en forskjellsbehandling i strid med konvensjonen. Temaet eldre berører dermed flere bestemmelser i konvensjonen, og det er naturlig å rapportere på denne gruppen spesielt.

Inkludering av temaet Eldres rettigheter i internasjonale rapporteringer var også en av anbefalingene i temarapporten «Menneskerettigheter i norske sykehjem» fra den tidligere nasjonale institusjonen i desember 2014. Rapportens hovedfunn var at lovgivningen i Norge syntes å være tilfredsstillende, mens praksis var problematisk ved at blant annet enkelttilfeller av nedverdiggende behandling var gjenstand for mangelfull oppfølging og at et større antall brudd på retten til privatliv ikke var forenelig med Norges menneskerettslige forpliktelser. Helseministeren anerkjente på det tidspunkt at det var menneskerettslige utfordringer i norske sykehjem.

Temarapporten anbefalte også en mer detaljert kartlegging av menneskerettslige utfordringer for å identifisere hensiktsmessig oppfølging noe som foreløpig ikke er blitt fulgt opp. Rapporteringen til CERD er en anledning til å omtale regjeringens nye reform «Leve hele livet» og dens relevans i forhold til menneskerettslige utfordringer for eldre.

Vi har forøvrig merket oss at temaet ble omtalt i Norges første rapport til CRPD i 2015, og vi har oppfordret CEDAW til å vurdere å ta dette temaet inn på sin LOIPR til høringen av Norge i oktober 2017. I forbindelse med høringen på utkast til statsrapport til FNs menneskerettighetskomité våren 2017 spilte vi inn temaet eldre som ett nytt tema staten burde rapportere på.

9. Utredningsinstruksen, nytt tema

Vi vil oppfordre staten til å omtale utredningsinstruksen som et nytt tema i sin rapport til CERD, da dette er en viktig del av nasjonale rammebetingelser for gjennomføring av CERD og andre internasjonale konvensjoner.

Vi gjør oppmerksom på at Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter i sin årsmelding til Stortinget for 2016, har anbefalt at utredningsinstruksen endres slik at plikten til å utrede menneskerettslige forpliktelser fremgår eksplisitt, noe den ikke gjør i dag. Dette er ett av fem temaer vi har fremhevet i møte med Justiskomiteen før Stortinget skal diskutere og behandle vår årsmelding 13. juni 2017.

En hovedoppgave for Nasjonal institusjon er å gi råd til departementer og Storting i forbindelse med utforming av lover. Vi skal derfor bidra til gode lovgivningsprosesser hvor relevante

⁵ Se Årsmeldingen fra Nasjonal Institusjon for Menneskerettigheter 2016, s.66.

menneskerettslige problemstillinger løftes frem og drøftes. Dette skal for det første forhindre at Norge krenker sine menneskerettslige forpliktelser, blant annet ved at nødvendige og forholdsmessige inngrep er godt begrunnet. For det andre ivaretar dette et grunnleggende demokratisk element: Når staten gjennom gode lovgivningsprosesser sikrer god gjennomføring av menneskerettighetene, hindrer man at internasjonale traktatorganer eller EMD statuerer krenkelser retroaktivt.

I året som har gått har vi, og andre faglige instanser, flere ganger registrert at viktige saker enten ikke sendes ut på høring, eller at det gis svært korte frister. Dette gjelder blant annet et lovforslag om en rekke innstramminger på utlendingsfeltet.

Vennlig hilsen

Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter

Petter Wille

Direktør

Laila S. Vars

Fagdirektør

Godkjent med elektronisk signatur